

Cultuureducatie met Kwaliteit Nijmegen - Vaardigheidslijn Dans -

In de vaardigheidslijn dans en beweging worden de verschillende technieken, vaardigheden en houdingen voor de groepen 1 t/m 8 in een opbouwende lijn weergegeven. Leerlingen ervaren de danselementen tijd, kracht en ruimte, welke in vijf verschillende deelaspecten worden uitgewerkt: fysiek, beeldend, dramatisch, muzikaal, vormgevend.

Volgens de kerndoelen gaat het bij dans en beweging erom, dat leerlingen leren de expressieve en communicatieve mogelijkheden van dans en beweging te verkennen. In de lessen verbeelden de leerlingen ideeën en ervaringen, en gevoelens en gebeurtenissen in een dans. Leerlingen maken kennis met verschillende dansvormen en stijlen: modern, klassiek, jazz dance, musical dance, streetdance, salsa, breakdance, hiphop, stildansen, volksdansen. Al dansend leren ze de uitdrukingskracht van hun bewegingen te vergroten door op zoek te gaan naar de verschillende bewegingsmogelijkheden van hun lichaam.

Dansonderwijs heeft een positief effect op de natuurlijke bewegingsdrang van kinderen. Dans en beweging biedt leerlingen de mogelijkheid vrij te bewegen, waarbij de creativiteit en de uitdrukingskracht van dans voorop staat. Dansen leert kinderen creatief te denken doordat het een beroep doet op hun fantasie en creativiteit. Het daagt leerlingen uit om steeds nieuwe oplossingen te zoeken. Dansen doet een beroep op je persoonlijkheid: leerlingen leren zichzelf open te stellen en iets van zichzelf te laten zien. Leerlingen voelen zich lossier en vrijer en kunnen op hun eigen manier leren dansen. Het dansproces is dan ook belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Onderzoek wijst uit dat dans achterblijft bij andere kunst disciplines. De belangrijkste reden daarvoor is een gebrek aan kennis en ervaring bij leerkrachten.

De vaardigheidslijn dans en beweging kan door een team, leerkracht(en) en/of kunstvakdocent(en) ingezet worden om:

- lesmateriaal aansluitend bij het ontwikkelingsniveau van de leerling te ontwikkelen
- vanuit vakspecifieke dans en beweging vaardigheden en de aansluitende doelen lessen te zoeken in methodes/op internet
- lessen af te stemmen op een thema/leergebied
- diversiteit en samenhang in technieken/vaardigheid/houding gedurende het schooljaar aan bod te laten komen
- een doorgaande leerlijn Dans en beweging met de hele school te ontwikkelen

Deze vaardigheidslijn geeft een geordend overzicht van een doorlopende leerlijn dans en beweging voor groep 1 t/m 8. Iedere school kan eigen keuzes maken in het vormgeven van de lessen, waarbij bestaande en digitale methodes als bronnenboek gebruikt kunnen worden. Tevens kunnen lessen van kunstvakdocenten en leerkrachten in de leerlijn worden ingevoegd. Scholen kunnen getraind worden in de didactische uitwerking van de lessen waarbij het creatief proces centraal staat.

Lindenberg – Huis voor de Kunsten – april 2015

Danselement Fysiek – Werken vanuit het lichaam

Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
De leerling kan oefenen met verschillende manieren van voortbewegen : wandelen, huppelen, springen, rollen en kruipen	De leerling kan experimenteren met verschillende manieren van voortbeweging: wandelen, huppelen, springen, hinkelen, wenden, rollen en kruipen	De leerling kan vaardigheden in het gebruik van manieren van voortbeweging tonen: lopen, huppelen, springen, rollen, rennen, galopperen, draaien	De leerling kan verschillende manieren van voortbeweging hanteren: verplaatsen, springen (met diverse soorten zweefmomenten), landen, draaien, rollen, zwaaien en combinaties hiervan
De leerling kan plaatsgebonden dansbewegingen maken naar het voorbeeld van de mentor: buigen, strekken, draaien, roteren, huppen, schudden, zwaaien	De leerling kan plaatsgebonden bewegingen uitvoeren: buigen, strekken, draaien, roteren, huppen, springen, schudden, zwaaien en kunnen hierbij van laag veranderen	De leerling kan plaatsgebonden bewegingen uitvoeren met toepassing van evenwicht, balans en isolatie	De leerling kent variaties van draaien (om de lichaamsas) en cirkelen (langs een baan door de ruimte) en kan dit tonen
De leerling kan verschillende manieren van bewegen uitvoeren benoemd door de mentor met de nadruk op totaal bewegen, isolaties, stilstaan en voortbewegen	De leerling kan verschillende vormen van bewegen tonen met verschillende lichaamsdelen apart, opeenvolgend en tegelijkertijd	De leerling kan verschillende lichaamsdelen geïsoleerd bewegen en kan overgangen onderzoeken tussen totaalbeweging en isolaties	De leerling kan verschillende lichaamsdelen geïsoleerd bewegen in dans en weet het toe te passen in zelfgemaakte dansstukjes, waarbij de overgang getoond wordt tussen totaalbeweging en isolaties
De leerling kan experimenteren met dansbeweging door verschillende lichaamsdelen op verschillende manieren als steunpunt te gebruiken, zoals benen, armen of rug	De leerling kan experimenteren met evenwicht en balans in stilstand, met behulp van diverse steunpunten en boven een steunpunt	De leerling kan evenwicht en balans onderzoeken en tonen in stilstand, met behulp van diverse steunpunten en boven een steunpunt	De leerling weet hoe evenwicht en balans te behouden vanuit voortbeweging en vanuit draaien en keren en dit toepassen in dansstukjes
De leerling kan zich concentreren en ontspannen	De leerling kan zich concentreren en ontspannen met yogaoefeningen	De leerling kan zich concentreren en ontspannen met gerichte yogaoefeningen	De leerling kan zich concentreren en ontspannen door zelfstandig of met een groepje geleerde yoga oefeningen toe te passen

Danselement Dramatisch - Inleving, spel & beweging - Werken vanuit kracht: spanning/ontspanning, zwaar/licht, dynamiek

Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
De leerling kan samen met de mentor bewegen vanuit een voorbeeldrol: dieren of mensen	De leerling kan dansen en bewegen vanuit een rol: dieren of mensen	De leerling kan dansen en bewegen vanuit verschillende rollen en karakters.	De leerling kan dansen en bewegen vanuit verschillende rollen en karakters en kan daarin persoonlijke keuzes maken
De leerling kan improviseren met bewegingen vanuit een thema	De leerling kan bewegingen improviseren bij een verhaal, lied of gedicht.	De leerling kan dans en bewegingen improviseren bij een thema, verhaal, lied of gedicht.	De leerling kan dans en bewegingen improviseren bij een thema, verhaal, lied of gedicht en kan daarin persoonlijke keuzes maken
De leerling kan de primaire gevoelens (bang, boos, blij, verdrietig) uitdrukken in bewegingen	De leerling kan gevoelens uitdrukken in bewegingen en dans	De leerling kan gevoelens en sfeer uitdrukken in bewegingen en dans	De leerling kan gevoelens en sfeer uitdrukken in bewegingen en dans en kan daarin persoonlijke keuzes maken
De leerling kan samen met de mentor aspecten van kracht dansen: sterk, stijf, licht, slap;	De leerling kan na een concrete opdracht aspecten van kracht in dans gebruiken: krachtig, sterk, gespannen, stijf, licht, ontspannen, slap	De leerling kan het gebruik van gewicht in een dans oefenen en tonen: krachtig, licht, zwaar, steunend	De leerling kan het gebruik van gewicht oefenen en tonen: krachtig, licht, steunen en steun geven

Danselement Muzikaal - Werken met tijd: ritme, maat, tempo, frasering

Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
De leerling kan dansen en zingen op speelliedjes	De leerling kan associërend tot bewegen komen door inzet van zingen, muziekinstrumenten en speelliedjes	De leerling weet hoe muziekfragmenten toe te passen in dans en beweging	De leerling kan bij het ontwerpen en uitvoeren van dans gebruikmaken van verschillende dans- en muzieksoorten
De leerling kan dansen op verschillende soorten muziek	De leerling kan op klanken, geluiden, dans en speelliedjes zelfstandig en vrij bewegen	De leerling kan dans en bewegingen begeleiden met verschillende ritmische klap- en stampfiguren	De leerling kan diverse aspecten van ritme hanteren en toepassen in dans
De leerling kan muzikale tegenstellingen herkennen als hoog-laag/ snel langzaam/ en laten dit zien in dansbewegingen	De leerling kan na een concrete opdracht aspecten van tijd gebruiken in dans: snel, langzaam, versnellen, vertragen, kort, lang, begin, eind, stop	De leerling kan in een eigen dans oefenen met snel, langzaam en alle tempovariaties daartussen	De leerling kan diverse aspecten van tempo hanteren en toepassen in dans
	Leerlingen kunnen regelmatig en onregelmatig bewegen op contrasten in de muziek	De leerling kan dansen met aandacht voor genuanceerde tegenstellingen in tijd (ritme, tempo, duur)	De leerling kan dansen met aandacht voor genuanceerde tegenstellingen in tijd (ritme, tempo, duur en dit toepassen in een zelf vormgegeven dans
De leerling kan een beweging met behulp van muziek beginnen en eindigen	De leerling kan in een bestaande dansstructuur, begin verloop en einde toepassen	De leerling kan oefenen met frasering in een zelfbedacht bewegings/dansstuk: begin, een verloop, einde	De leerling kan zelfstandig in een dansstukje frasering onderzoeken en tonen:, begin, een verloop, eind

Danselement Beeldend - Werken vanuit ruimte: lagen, lijnen, vormen

Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
De leerling kan met de mentor verschillende opstellingen hanteren: kring, rij, vrije opstelling	De leerling weet hoe te werken met dansvormen als kring, vierkant, rij en vrije opstelling		
De leerling kan samen met de mentor bewegen in verschillende lagen: laag midden hoog	De leerling kan experimenteren met het doorbreken van ruimtelagen in voortbeweging	De leerling kan de ruimtelagen in voortbeweging doorbreken	De leerling weet enkele danskwaliteiten vol te houden in voortbeweging en in lagen.
De leerling kan samen met de mentor in verschillende richtingen dansen	De leerling kan na een concrete opdracht een gevarieerd gebruik van vloerpatronen tonen: rechte, gebogen, hoekig, zigzaggend, spiralend;	De leerlingen kan zelfstandig een gevarieerd gebruik van ruimtepatronen oefenen: rechte, gebogen, hoekig, zigzaggend, spiralend	De leerlingen kan een gevarieerd gebruik van ruimtepatronen toepassen in eigen dans
De leerling kan samen in de groep en met de mentor verschillende aspecten van vorm met het lichaam dansen: groot, klein, rond, lang, gebogen, recht,	De leerling kan aspecten van vorm met het lichaam onderzoeken in beweging en dans: groot-klein, rond-hoekig, lang-kort, gebogen-recht, scheef	De leerling kan met aspecten van vorm met het lichaam oefenen en toepassen in een korte dans: groot-klein, rond-hoekig, lang-kort, gebogen-recht, scheef	De leerling kan aspecten van vorm van het lichaam hanteren en kan combinaties onderzoeken en toepassen in een dans
De leerling kan experimenteren met beweging met behulp van materialen: muziek, attributen (linten, sjaltjes,) en verkleedkleden	De leerling kan experimenteren met dans en beweging met behulp van materialen: muziek, attributen (elastieken, kranten, lappen) en verkleedkleden	De leerling kan experimenteren met bewegingen en dansen met materialen: digitale media, muziek, kostuums en attributen (stokken, vlaggen)	De leerling kan experimenteren en vervolgens een dans maken met materialen: digitale media, muziek, kostuums en attributen

Danselement Vormgeven - Werken met choreografie en opstellingen

Groep 1-2	Groep 3-4	Groep 5-6	Groep 7-8
De leerling kan samen met de mentor in de kring, een rij, of vrije opstelling bewegen of dansen	De leerling kan samen met de mentor bij het ontwerpen van een dans diverse groepsindelingen hanteren: zoals kring, rij, vierkant en vrije opstelling	De leerling kan samen met medeleerlingen, bij het ontwerpen van een dans diverse groepsindelingen maken: groep als geheel, subgroepen of solisten.	De leerling kan samen met medeleerlingen, bij het ontwerpen van een dans diverse groepsindelingen maken: groep als geheel, subgroepen, solisten, vrije opstelling
De leerling kan een door de mentor in tijd en ruimte geleide korte dansstructuur uitvoeren	De leerling kan samen met de mentor een kleine eigen dans maken met herhaling van bewegingen	De leerling kan in een groepje eenvoudige kinderdansen uit diverse culturen dansen	De leerling kan experimenteren met dansbewegingen uit verschillende dansstijlen of culturen en kan daaruit een selectie maken (salsa, klassiek, modern, musicaldance, etc.) voor het ontwerpen van een dans
	De leerling kan op muziek en/of met attributen een korte dans vormgeven	De leerling kan gebruikmaken van muziek, kostuums, digitale media en attributen bij het vormgeven van een dans	De leerling kent dansvormen en stijlen en kan gebruikmaken van muziek, kostuums, digitale media en attributen bij het vormgeven van een dans

Bronnen:

- "Doorlopende leerlijn kunst- en cultuureducatie voor het primair onderwijs" - Lindenberg Huis voor de Kunsten, Uitgave 2011
- 'DANS!' Praktisch handboek voor het basisonderwijs, diverse auteurs. Uitgeverij Courtinho
- "SKVR Leerlijnen Cultuureducatie SKVR" - Diverse auteurs, 2013
- "Leerplankader dans" - Expertisenetwerk cultuureducatie Mocca
- "Leerplankader kunstzinnige oriëntatie"- SLO, 2014 (www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl)